

„FIGYELŐ”

UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap:

Megjelent: 1950. MÁR. 7. 8.

**Amikor Budán
ágyúval lőttek delet...**

A múltkoriban valahol arról olvastunk, hogy pontosan ötven évvel ezelőtt az akkori pesti polgármester elrendelte: ezentúl mindennap déli 12 órakor a Citadella ormáról ágyúlövés adja tudtúl a pontos delet. E célból — közölte — a katonaság fog rendelkezésre bocsátani egy Uchatius-ágyút...

Eddig az egykori polgármesteri intézkedésről szóló híradás, arról viszont még a „legöregebb emberek” se tudnak, hogy lőttek-e a Citadelláról Pestnek delet? Ellenben mindnyájan emlékezünk még rá, hogy nem is olyan régen — még tíz éve sincs annak — Budának egy másik részén emberemlékezet óta elsülöttek déli 12 órakor egy „ágyút”. Azt azonban már kevesebben tudják, hogy ezt az utóbbi déli ágyúzást „ki-gyezési” ajándéknak kaptuk, aminek a histórikuma az, hogy az első magyar csillagvizsgáló-intézet, amely a Gellérthegyen volt, már adott az 1840-es évek elejétől kezdve — harangszó útján — ú. n. déljelzést, ami akkoriban világszerte szokásban volt. A szabadságharc leveretése után természetesen ezt a gellérthegi csillagvizsgáló-intézetet is lebontották, s így Pest az abszolutizmus ideje alatt ismét pontos időjelzés nélkül maradt. Végre 1867-ben ennek is megnyílt a lehetősége, amely „cs. és kir. kegyvel” élve, az akkori fővárosi vezetés a budai — a mai Toldy Ferenc-utcai — reáliskolát bízta meg „a Napdelelésének megfigyelésével és ennek alapján pontos időjelzés-adással”. Hogy pedig éppen ez a „tanoda” kapta meg ezt a megüszelendő feladatot, annak az volt a magyarázata, hogy ennek az épületében lett elhelyezve kezdetben a Meteorológiai Intézet, amelynek első vezetője, Schenzl Guidó, volt a reáliskola igazgatója: korának egyik európai hírű meteorológusa és csillagásza.

A „budai réal” a kapott megbízásnak, a déljelzésnek, tehát ágyúlövésével tett eleget, ebből azonban nem kell valami nagyon harcias dologra gondolni, mert ez az egykori reáliskolai ágyú legfeljebb ha egy jóra való mordály rangjára tarthatott számot. Bizonyosság rá — minden lekticsinylés nélkül —, hogy ezt az ágyút az épület második emeletén lévő fizikai szertár erkélyéről delente — a pedellus sültötte el...

Magát a pontos időszámítást és így a dél pontos megállapítását, mint meglehetősen komplikált csillagászati műveletet, természetesen az iskola szaktanárai végezték és ezt nagy lelkiismeretességgel még akkor is csinálták, amikor a pontos időt már régen rádiójelekkel „vették” és „adták” az egész világon. És ebben az időben — úgy a harmincas évek vége felé — kezdődött az a má már csak megmosolyognivaló „adáz harc”, amely a főváros akkori vezetősége és a budai polgárok között tört ki. A főváros u. i. mint idejétmúlt dolgot, többször is be akarta már szüntetni ezt a déli ágyúsdit, ám a budaiak körömszakadtáig ragaszkodtak hozzá, hogy nekik, igenis, kijár délből az ágyúlövés... És így történt, hogy amikor a főváros, mint iskolafenntartó, végül is véget akarván vetni a csatának, költségvetésileg megvonta az intézettől a fedezetet a puskaporra (!), akkor a budaiak — nagyjából az iskolába járó diákok szülei — hónapról-hónapra összeadták rá a pénzt, így hosszabbítván meg a „tradiációt” még egy darabig...

Az 1942-ik tanév folyamán aztán egyszer csak „magától” elmúlt mégis a budai réal ágyúja, beljebbkerülvén az erkélyről a fizikai szertár lomtárába, ahol az ostrom idején végleg elpusztult. A romokból csak a meridiálsík megállapításához szükséges műszer állványa került elő — mindössze ennyi emlék az egykori budai déljelző ágyúból...



Budapestre vonatkozó hírségikkek

Szerző:

Cím:

*Amikor Budán
ágyúval lőttek a delet*

Forrás:

Kis Híradó

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fiz.)

(Oldal)

Oszályozás

Tárgy

529

Hely

Idő

1900 / 1950

Személy

Helyszám